WYROK TRYBUNAŁU (ósma izba)

z dnia 6 października 2011 r.*

W sprawie C-381/10

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Unabhängiger Verwaltungssenat Wien (Austria) postanowieniem z dnia 22 lipca 2010 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 29 lipca 2010 r., w postępowaniu

**Astrid Preissl KEG**

przeciwko

**Landeshauptmann von Wien,**

TRYBUNAŁ (ósma izba),

w składzie: K. Schiemann, prezes izby, A. Prechal (sprawozdawca) i E. Jarašiūnas, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Mazák,
sekretarz: A. Calot Escobar,

* Język postępowania: niemiecki.

uwzględniając procedurę pisemną,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka oraz J. Vláčila, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Irlandii przez D. O'Hagana, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez B. Schimę oraz A. Marcoulli, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

## Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni załącznika II rozdziału I pkt 4 rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz.U. L 139, s. 1, oraz sprostowanie Dz.U. L 226, s. 3, zwanego dalej „rozporządzeniem").

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy Astrid Preissl KEG a Landeshauptmann von Wien (premierem rządu kraju związkowego Wiednia) w przedmiocie decyzji dotyczącej zamontowania umywalki w przeznaczonej dla personelu toalecie zakładu wprowadzającego do obrotu środki spożywcze, prowadzonego przez skarżącą w postępowaniu przed sądem krajowym.

## Ramy prawne

### *Uregulowania Unii*

3 Siódmy motyw rozporządzenia ma następujące brzmienie:

„Głównym celem nowych ogólnych i szczegółowych zasad higieny jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów w odniesieniu do bezpieczeństwa żywności".

4 Artykuł 1 rozporządzenia, zatytułowany „Zakres", stanowi w ust. 1:

„Niniejsze rozporządzenie ustanawia ogólne zasady dla przedsiębiorstw sektora spożywczego w zakresie higieny środków spożywczych, uwzględniając w szczególności następujące zasady:

a) główna odpowiedzialność za bezpieczeństwo żywności spoczywa na przedsiębiorstwie sektora spożywczego;

[...]

d) ogólne zastosowanie procedur opartych na zasadach HACCP [zasady analizy zagrożeń i krytycznych punktów kontroli], wraz z zastosowaniem dobrej praktyki higieny, powinno wzmocnić odpowiedzialność przedsiębiorstw sektora spożywczego;

[...]".

5 Zgodnie z art. 2 ust. 3 rozporządzenia:

„W załącznikach do niniejszego rozporządzenia wyrażenia »w miarę potrzeby«, »gdzie właściwe«, »odpowiednie« i »wystarczające« oznaczają odpowiednio w miarę potrzeby, gdzie właściwe, odpowiednie lub wystarczające do osiągnięcia celów niniejszego rozporządzenia".

6 Artykuł 4 rozporządzenia, zatytułowany „Ogólne i szczególne wymogi higieny", stanowi w ust. 2:

„Przedsiębiorstwa sektora spożywczego uczestniczące w którymkolwiek etapie produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności po tych etapach, do których stosuje się ustęp 1, przestrzegają ogólnych wymogów higieny ustanowionych w załączniku II [...]".

7 Artykuł 5 rozporządzenia, zatytułowany „Analiza zagrożeń i krytyczne punkty kontroli", stanowi w ust. 1 i 2:

„1. Przedsiębiorstwa sektora spożywczego opracowują, wykonują i utrzymują stałą procedurę lub procedury na podstawie zasad HACCP.

2. Zasady HACCP określone w ust. 1 obejmują [są] następujące:

a) określanie wszelkich zagrożeń, którym należy zapobiec, [które należy] wyeliminować lub ograniczyć do akceptowalnych poziomów;

[...]".

8 W załączniku II do rozporządzenia, zatytułowanym „Ogólne wymogi higieny dla wszystkich przedsiębiorstw sektora spożywczego (z wyjątkiem przypadków, gdy ma zastosowanie załącznik I)", rozdział I owego załącznika II, noszący tytuł „Ogólne wymagania dotyczące pomieszczeń żywnościowych (innych niż wymienione w rozdziale III)", zawiera pkt 4 o następującym brzmieniu:

„Musi być dostępna odpowiednia liczba umywalek, właściwie usytuowanych i przeznaczonych do mycia rąk. Umywalki do mycia rąk muszą mieć ciepłą i zimną bieżącą wodę, muszą być zaopatrzone w środki do mycia rąk i do higienicznego ich suszenia. W miarę potrzeby należy stworzyć takie warunki, aby stanowiska do mycia żywności były oddzielone od umywalek".

*Uregulowania krajowe*

9 Z postanowienia odsyłającego wynika, że zgodnie z § 39 ust. 1 pkt 13 Lebensmittelsicherheits- und Verbraucherschutzgesetz (ustawy o bezpieczeństwie środków spożywczych i ochronie konsumentów, BGBl. I, 13/2006) w przypadku stwierdzenia naruszeń przepisów dotyczących środków spożywczych Landeshauptmann w drodze decyzji, ewentualnie łącznie z wyznaczeniem terminu i nałożeniem niezbędnych warunków i wymogów, wydaje środki konieczne z punktu widzenia rodzaju naruszenia i z uwzględnieniem zasady proporcjonalności w celu wyeliminowania nieprawidłowości albo zmniejszenia ryzyka. Środki te mogą dotyczyć w szczególności wprowadzenia ulepszeń budowlanych, konstrukcyjnych lub ulepszeń w wyposażeniu. Przedsiębiorstwo pokrywa koszty tych środków.

10 Zgodnie z § 90 ust. 3 pkt 1 wskazanej ustawy, kto narusza przepisy zawarte w §§ 96, 97, popełnia wykroczenie administracyjne oraz podlega nakładanej przez władze administracyjne okręgu karze grzywny w wysokości do 20000 EUR, a w przypadku wielokrotnego naruszenia – do 40000 EUR. W przypadku braku zapłaty grzywna może zostać zamieniona na karę do sześciu tygodni pozbawienia wolności.

**Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne**

11 Na mocy decyzji z dnia 10 marca 2010 r. Landeshauptmann von Wien zobowiązał skarżącą w sprawie przed sądem krajowym do zamontowania w toalecie przeznaczonej dla personelu – znajdującej się w prowadzonym przez skarżącą zakładzie – umywalki zaopatrzonej w zimną i ciepłą wodę, dystrybutora mydła i dystrybutora papieru dla celów higienicznego suszenia rąk. Ponadto nakazane zostało, by kran nie był uruchamiany poprzez dotknięcie ręką.

12 Sąd krajowy, do którego wniesiono skargę na wskazaną decyzję, odrzucił wykładnię władz austriackich, wedle której jedynie umywalka zamontowana w toalecie może zostać zakwalifikowana jako umywalka w rozumieniu załącznika II rozdziału I pkt 4 rozporządzenia. Jego zdaniem tego rodzaju dodatkowa przesłanka nie jest zawarta w tekście rozporządzenia.

13 Sąd krajowy wskazuje jednak, że w niniejszej sprawie ocena ta nie wystarcza do wydania orzeczenia w przedmiocie całego zawisłego przed nim sporu, ponieważ jako instancja reformatoryjna jest on sam zobowiązany do zbadania, czy omawiane instalacje spełniają wymogi wskazanego pkt 4.

14 W tym zakresie sąd krajowy wskazał, że w owym zakładzie, będącym barem, w którym poza tostami praktycznie nie podaje się żywności, znajduje się zlew z dostępem do ciepłej wody, gdzie w każdej chwili można umyć ręce, który to zlew jednak służy również do mycia naczyń. Sąd krajowy ma wątpliwości, czy ów zlew spełnia wymogi wynikające z załącznika II rozdziału I pkt 4 rozporządzenia.

15 Sąd krajowy wskazuje, że mając na uwadze fakt, iż w zakładzie prowadzonym przez skarżącą praktycznie nie są przygotowywane świeże środki spożywcze, należy założyć, że przepis zawarty w pkt 4 nie ma zastosowania w omawianej sytuacji.

16 Sąd krajowy ma jednak wątpliwości, czy pojęcie „umywalka" w rozumieniu załącznika II rozdział I pkt 4 rozporządzenia odnosi się do każdej instalacji wyposażonej w przyłącze wody ciepłej umożliwiające umycie rąk, czy też – biorąc pod uwagę niemiecką wersję językową wskazanego pkt 4, która posługuje się pojęciem „Handwaschbecken" – przepis ów wymaga, aby umywalka była przeznaczona wyłącznie do mycia rąk. Ponadto sąd ten ma wątpliwości, czy wskazany punkt dopuszcza ustanowienie wymogu, aby umywalka i przyrząd do suszenia rąk działały bezdotykowo.

17 Unabhängiger Verwaltungssenat Wien, uznawszy, że rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu wymaga interpretacji wskazanego pkt 4, postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy postanowienie zawarte w załączniku II rozdział I pkt 4 [rozporządzenia], zgodnie z którym »musi być dostępna odpowiednia liczba umywalek do mycia rąk zaopatrzonych w ciepłą i zimną bieżącą wodę«, należy interpretować w ten sposób, że użyte w niemieckiej wersji językowej pojęcie »Handwaschbecken« obejmuje wszystkie urządzenia (zaopatrzone w ciepłą wodę), które przeznaczone są do mycia rąk, czy też pojęcie to obejmuje tylko umywalki służące wyłącznie do mycia rąk?

2) Na podstawie jakich kryteriów należy ustalić, czy spełnione zostały postanowienia dotyczące wymaganej higieny zawarte w załączniku II rozdział I pkt 4 [rozporządzenia], wyrażone w szczególności poprzez sformułowanie »[umywalki do mycia rąk] muszą być zaopatrzone w środki do mycia rąk i do higienicznego ich suszenia«? Czy ten przepis załącznika należy interpretować w taki sposób, że urządzenie do suszenia rąk tudzież kran tylko wtedy spełnia wymogi dotyczące higieny [owego przepisu], gdy może być używane bez potrzeby dotknięcia go ręką?".

**W przedmiocie pytań prejudycjalnych**

18 W swych pytaniach, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd krajowy zmierza w istocie do ustalenia, czy załącznik II rozdział I pkt 4 rozporządzenia powinien być interpretowany w taki sposób, iż wynika z niego, że umywalka w rozumieniu tego przepisu powinna być przeznaczona wyłącznie do mycia rąk i że użycie kranu oraz urządzenia do suszenia rąk powinno być możliwe bez konieczności dotknięcia ich ręką.

19 W tym względzie należy stwierdzić, że wskazany pkt 4 ustanawia ogólny wymóg higieny. Na podstawie art. 4 ust. 2 rozporządzenia wymienione w tym przepisie przedsiębiorstwa sektora spożywczego są zobowiązane do przestrzegania owego wymogu.

20 Ów pkt 4 w związku z art. 4 ust. 2 rozporządzenia zobowiązuje zatem wskazane przedsiębiorstwa do dochowania w należących do nich zakładach określonych wymogów dotyczących zamontowania umywalek i ich wyposażenia.

21 W tym względzie należy, po pierwsze, stwierdzić, iż samo brzmienie załącznika II rozdziału I pkt 4 rozporządzenia nie pozwala przyjąć, że w jego świetle umywalka w rozumieniu tego przepisu powinna być przeznaczona wyłącznie do mycia rąk i że użycie kranu oraz urządzenia do suszenia rąk powinno być możliwe bez konieczności dotknięcia ich ręką.

22 Po pierwsze, ostatnie zdanie wskazanego pkt 4 przewiduje, że „w miarę potrzeby należy stworzyć takie warunki, aby stanowiska do mycia żywności były oddzielone od umywalek". Jak słusznie wskazały rząd czeski i Komisja Europejska, zdanie to ma sens tylko wówczas, gdy a priori umywalki, o których mowa w tym przepisie, nie są przeznaczone wyłącznie do mycia rąk, lecz mogą również służyć do celów mycia środków spożywczych.

23 Ponadto, jak wynika z definicji zawartej w art. 2 ust. 3 rozporządzenia, pojęcie „w miarę potrzeby" oznacza „w miarę potrzeby […] do osiągnięcia celów niniejszego rozporządzenia", i w związku z tym, wbrew stanowisku między innymi Irlandii, nie może być rozumiane w ten sposób, że zawsze istnieje konieczność, aby zamontowane było urządzenie służące wyłącznie do mycia rąk, gdy istnieje urządzenie służące do mycia środków spożywczych.

24 Z powyższego wynika, że pojęcie „Handwaschbecken", użyte w niemieckiej wersji językowej pkt 4 i wskazane przez sąd krajowy w pytaniu pierwszym, a w odróżnieniu od terminologii użytej w innych wersjach językowych tego przepisu zawierające wyraźne odniesienie do mycia rąk, nie może być w kontekście omawianego punktu, rozpatrywanego w całości, interpretowane w ten sposób, że oznacza urządzenie, które w sposób konieczny musi być przeznaczone wyłącznie do mycia rąk.

25 Po drugie, jak słusznie podniosły rząd czeski i Komisja, brzmienie załącznika II rozdziału I pkt 4 rozporządzenia nie wymaga, aby użycie kranu oraz urządzenia do suszenia rąk było możliwe bez konieczności dotknięcia ich ręką. W szczególności użyte w tym przepisie pojęcie „higieniczne" nie może prowadzić do generalizacji tego typu wymogu w oderwaniu od okoliczności danego przypadku.

26 Po drugie, co się tyczy bardziej ogólnego kontekstu wskazanego pkt 4, który to kontekst zgodnie z utrwalonym orzecznictwem należy wziąć pod uwagę celem dokonania wykładni (zob. podobnie wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r. w sprawie C-116/10 Feltgen i Bacino Charter Company, Zb.Orz. s. I-14187, pkt 12 i przytoczone tam orzecznictwo), należy uwzględnić art. 5 rozporządzenia, jak słusznie podniosły rząd czeski oraz Komisja.

27 Zgodnie z art. 5 ust. 1 przedsiębiorstwa sektora spożywczego są zobowiązane do opracowania, wykonywania i utrzymywania stałej procedury lub procedur na podstawie zasad HACCP. Jedna z tych zasad została wskazana w art. 5 ust. 2 lit. a) rozporządzenia. Wymaga ona określania wszelkich zagrożeń, którym należy zapobiec, które należy wyeliminować lub ograniczyć do akceptowalnych poziomów.

28 Jak wynika w szczególności z art. 1 ust. 1 lit. a) i d) rozporządzenia, obowiązek przewidziany w art. 5 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi wyraz celu prawodawcy Unii, polegającego na obciążeniu przedsiębiorstw sektora spożywczego główną odpowiedzialnością za bezpieczeństwo żywności.

29 W tym kontekście należy wskazać, że prawdą jest, iż wymogi dodatkowe względem wymogów wynikających w sposób wyraźny z załącznika II rozdziału I pkt 4 rozporządzenia mogą być w danym przypadku konieczne, aby osiągnąć główny cel zamierzony przez owego prawodawcę przy stanowieniu rozporządzenia, polegający – zgodnie z motywem 7 rozporządzenia – na „zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony konsumentów w odniesieniu do bezpieczeństwa żywności".

30 Jednakże, mając na uwadze wskazany w pkt 28 niniejszego wyroku cel, jakim kierował się ustawodawca wspólnotowy, kiedy włączał do rozporządzenia art. 5, należy stwierdzić, że tego rodzaju wymogi dodatkowe wynikają ewentualnie z wykonania tego artykułu w indywidualnym przypadku przy uwzględnieniu szczególnych okoliczności. Nie wynikają one natomiast w sposób generalny, w oderwaniu od tego rodzaju okoliczności, z załącznika II rozdziału I pkt 4 rozporządzenia.

31 Na pytania prejudycjalne należy zatem udzielić odpowiedzi, że załącznik II rozdział I pkt 4 rozporządzenia powinien być interpretowany w ten sposób, iż nie wynika z niego, że umywalka w rozumieniu tego przepisu powinna być przeznaczona wyłącznie do mycia rąk ani że użycie kranu oraz urządzenia do suszenia rąk powinno być możliwe bez konieczności dotknięcia ich ręką.

**W przedmiocie kosztów**

32 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (ósma izba) orzeka, co następuje:

**Załącznik II rozdział I pkt 4 rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych powinien być interpretowany w ten sposób, iż nie wynika z niego, że umywalka w rozumieniu tego przepisu powinna być przeznaczona wyłącznie do mycia rąk ani że użycie kranu oraz urządzenia do suszenia rąk powinno być możliwe bez konieczności dotknięcia ich ręką.**

Podpisy